

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Број/Број:
Сарајево/Sarajevo, 12.2.2014.

IZVJEŠĆE O RADU
PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2013. GODINU

SADRŽAJ

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH.....	4
2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH.....	5
2.1. Postupanje po pritužbama	5
2.1.1. Pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH.....	5
2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj PVO-a angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj	6
2.1.3. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog natječaja za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH	8
2.1.4. Pritužbe vezane za zapovjedno-stožerni tečaj (ZST)	9
2.1.5. Pritužbe na postupak prijevremenog promaknuća.....	10
2.1.6. Pritužbe vezane uz privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina	11
2.1.7. Pritužbe vezane uz naknadu troškova odvojenog života	11
2.1.8. Pritužba prilikom nominacije brigadira na generalske pozicije iz reda Bošnjaka.....	12
2.1.9. Pritužba vezane uz nošenje brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH	13
2.1.10. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o novodonesenom Pravilniku o unapređenju PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.....	14
2.2. Statistički pregled obrađenih pritužbi u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH	15
2.2.1. Pregled pritužbi koje su zaprimljene i obrađene u 2013.....	16
3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BIH.....	18
3.1. Nenajavljeni posjet Bojni veze, vojarna "Miloš Obilić", Pale	18
3.2. Najavljeni posjet Operativnom zapovjedništvu Oružanih snaga BiH	19
3.3. Najavljeni posjet 5. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, vojarna Dubrave, Tuzla	20
4. SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA.....	22
4.1. Suradnja vojnog povjerenika sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH.....	23
5. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH U 2013. GODINI.....	24
6. PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH ZA UKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA	29
6.1. Preporuke koje se odnose na nepravilnosti internog natječaja za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH	29
6.2. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o zapovjedno-stožernom tečaju (ZST).....	29
6.3. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH povodom procesa prijevremenog promaknuća .	30

6.4. Povrede Zakona o službi u Oružanim snagama BiH vezane uz privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina	30
6.5. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH vezana uz naknadu troškova odvojenog života	30
6.6. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH vezana uz nošenje brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH	31
6.7. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o novodonesenom Pravilniku o unapređenju PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.....	32
7. ZAKLJUČAK	32

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavkom (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće o radu).

Pravni okvir za djelovanje vojnog povjerenika čine Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10) te je na tim osnovama i u ovoj godini pružana pomoć u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Oružane snage BiH).

Kroz postupke i istrage koje su provođene povodom pritužbi pripadnika Oružanih snaga BiH u 2013. godini, potom prema uputi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH (u daljnjem tekstu: Zajedničko povjerenstvo), kao i na osnovi saznanja vojnog povjerenika, i u izvještajnom razdoblju uloženi su napor u afirmiranje i zaštitu ljudskih prava profesionalnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH.

Temeljni postulati djelovanja vojnog povjerenika su: transparentnost, učinkovitost, kao i brzo reagiranje na potrebu zaštite ljudskih prava. Sve rečeno doprinijelo je da institucija uživa veliko povjerenje među samim podnositeljima pritužbi. Osim navedenoga, posjeti vojnog povjerenika lokacijama Oružanih snaga BiH te upoznavanje nadležnih o stanju ljudskih prava na terenu pruža nadu da će se glas "građana u uniformi" čuti i mimo strogog hijerarhijskog zapovjednog lanca.

Bitan element podrške, bez kojega bi bilo otežano provođenje aktivnosti iz nadležnosti vojnog povjerenika, jest i stav koji je Zajedničko povjerenstvo zauzelo glede rada vojnog povjerenika.

Izvješće o radu prati dobru praksu prethodnih izvješća o radu za 2010., 2011. i 2012. godinu, pa je redosljed navođenja rada na pritužbama, posjetima i ostalim aktivnostima u radu vojnog povjerenika zadržan i u ovome izvješću.

Tako će najprije biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih problema i statističkog pregleda pritužbi. Potom će biti opisani uvjeti života i rada u vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH a koje je vojni povjerenik utvrdio na osnovi obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta. U Izvješću o radu navedena je i vrlo dobra suradnja vojnog povjerenika s poimence navedenim organizacijama i institucijama. Nakon toga je istaknut pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika. U posljednjem dijelu Izvješća o radu dan je pregled temeljnih preporuka za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu obrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo obrane) i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer).

2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH

2.1. Postupanje po pritužbama

U 2013. godini pitanja zastupljena u pritužbama po kojima su vođeni postupci, a koja su se težinom i ozbiljnošću izdvojila tijekom istražnih radnji, mogu se razvrstati u sljedeća:

1. pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH;
2. pritužbe koje se odnose na položaj PVO-a angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj;
3. pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog natječaja za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH;
4. pritužbe vezane uz zapovjedno-stožerni tečaj (ZST);
5. pritužbe na postupak prijevremenog promaknuća;
6. pritužbe vezane uz privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina;
7. pritužbe vezane uz naknadu troškova odvojenog života;
8. pritužba prilikom nominacije brigadira na generalske pozicije iz reda Bošnjaka;
9. pritužba vezana uz nošenje brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH;
10. zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o novodonesenom Pravilniku o unapređenju PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.

2.1.1. Pritužbe koje se odnose na položaj kadeta u Oružanim snagama BiH

Vojni povjerenik je dana 10. 12. 2012. elektroničkim putem zaprimio pritužbu kadeta M.A., A.Š. i S.M¹. Pritužba je upisana pod brojem: UP1/05/3-50-17-47/12.

Kadeti su se žalili na činjenicu da je, nakon što su prekinuli profesionalnu vojnu službu (PVS), te potpisali Ugovor o školovanju, njihova financijska situacija znatno pogoršana. Naime, naveli su da trenutačno primaju samo naknadu za školovanje koja, navodno, iznosi svega 25% potporučničke plaće. Također su naveli da mnogi od njih imaju i obitelj koju su dužni uzdržavati, te je njihovo financijsko stanje dodatno opterećeno i kreditima.

U pritužbi je, među ostalim, naglašeno: ... *status svih naših pripadnika koji kada idu u inozemstvo na školovanje pored normalno plate imaju i školarine, a nije loše spomenuti ni sve ostale pripadnike koji se školuju po raznoraznim tečajevima po BiH i koji pored plaće imaju i 330 KM školarine.*

---

¹ U izvješću su navedeni samo broj/evi predmeta ili inicijali profesionalne vojne osobe - podnositelja pritužbe, bez navođenja ostalih podataka o predmetu. Dakle, sve odluke koje je vojni povjerenik ovlašten donositi su prilikom predstavljanja javnosti zaštićene (anonimizirane). To je učinjeno shodno obvezi poštivanja odredaba Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, Zakona o zaštiti osobnih podataka i Zakona o zaštiti tajnih podataka.

Svjestan zakonskih odredaba kojim se normira ovo područje, te upućen kroz brojne pritužbe u ovu problematiku, vojni povjerenik je dana 10. 12. 2012. uputio dopis Ministarstvu obrane BiH pod nazivom *Prijedlog za poboljšanje statusa kadeta vojnih akademija*. U spomenutom aktu izrazio je svoju zabrinutost za položaj kadeta te uputio molbu za razmatranje mogućnosti povoljnijih rješenja. Sugerirao je izučavanje postojećih propisa te mogućnost uvođenja doškolanja.

Navedeni akt je *e-mailom* dostavljen i podnositeljima pritužbe, na što su imenovani odgovorili iskazujući veliku zahvalnost na angažiranju vojnog povjerenika.

Vojni povjerenik zaprimio je akt Ministarstva obrane BiH broj: 10-33-2-4728-1/12 od 14. 12. 2012., u kojemu je opisano sadašnje zakonsko rješenje statusa kadeta, ali i naglašeno da u okviru postojećih zakonskih rješenja Ministarstvo obrane BiH nije u mogućnosti utjecati na povećanje školarine koju kadeti primaju za vrijeme školovanja, ali će u razgovoru sa školama pokušati utjecati na poboljšanje uvjeta koje kadeti imaju za vrijeme školovanja.

U skladu s ovlastima koja mu pruža članak 26. stavak (1) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine, vojni povjerenik pokrenuo je postupak posredovanja slanjem upita Ministarstvu obrane BiH, a naglašava da će i ubuduće pratiti status kadeta, u mjeri u kojoj mu zakonske odredbe dozvoljavaju, te se aktivno angažirati na poboljšanju statusa ove skupine koju je prema Zakonu ovlašten štiti.

2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj PVO-a angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj

Vojni povjerenik je krajem 2010. godine zaprimio više pojedinačnih pritužbi profesionalnih vojnih osoba angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj. U tom razdoblju obavio je i posjet tehničkoj radionici na ovoj lokaciji te sagledao stanje na terenu i težak položaj pripadnika Oružanih snaga BiH raspoređenih na tim poslovima.

Bit zaprimljenih pritužbi ogledala se u činjenici da su poslovi i zadaci pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji Odlukom o posebnim dodatcima na plaću za profesionalne vojne osobe u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 213/08) (u daljnjem tekstu: Odluka) pogrešno svrstani pod članak 8. te odluke. Naime, člankom 8. Odluke dodijeljen im je dodatak na plaću u iznosu od 10% osnovice za obračun plaće, dok bi, prema navodima iz pritužbe, njihov opis poslova i zadataka trebao biti podveden pod članak 6. Odluke, te bi im u skladu s tim pripadao dodatak na plaću u iznosu od 100% osnovice za obračun plaće. Također, podnositelj pritužbe naglasio je da bi pripadnicima ove jedinice, s obzirom na opasnosti s kojima se susreću u svakodnevnom izvršavanju zadataka uništavanja nesigurnog i nestabilnom streljiva, trebalo biti osigurano pravo na životno osiguranje i beneficirani radni staž za civilne osobe koje obavljaju dužnosti na uništenju streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES).

Provodeći istražne radnje u ovom području, a u skladu s člankom 12. točka d) i člankom 23. stavak (2) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovník), te koristeći se pravom koje mu daju članak 26. stavak (2) i članak 32. stavak (2) Poslovnika, izrazio je svoju zabrinutost i upoznao nadležne u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH s činjenicom mogućeg kolektivnog kršenja ljudskih prava u Oružanim snagama BiH.

Također je vojni povjerenik u svom Izvješću o radu za 2010. godinu na stranici 12. Izvješća naglasio ovaj problem ističući da profesionalne vojne osobe rade na poslovima opasnim ne samo za zdravlje nego i za život.

Na osnovi prethodno spomenute inicijative vojnog povjerenika, koja je bila usmjerena na hitno rješavanje ove potencijalne prijetnje ljudskim pravima u Oružanim snagama BiH, Ministarstvo obrane BiH formiralo je povjerenstvo za rješavanje ovog pitanja.

Tijekom 2013. godine u Uredu vojnog povjerenika zaprimljeni su predmeti novijeg datuma i iste osnove. Naime, nije riješen status pripadnika Oružanih snaga BiH na ovim poslovima. Podnositelji pritužbi ponovno traže pomoć od vojnog povjerenika, a dostavljen je i elaborat koji je izradio Mašinski fakultet u Sarajevu pod nazivom *Analiza opasnosti po zdravlje i život tokom normalnih aktivnosti ljudi u procesu demilitarizacije municije na kompleksu TROMP ili GOF-18.*

I pored činjenice da je donošenje, izmjena i dopuna Odluke u nadležnosti Vijeća ministara BiH, vojni povjerenik se, u cilju doprionsa rješavanju ovog pitanja, obratio nadležnom tijelu, Ministarstvu obrane BiH, i to aktima broj: UP1/05/3-50-17-1-53/12 od 10. 1. i 12. 4. 2013. Navedenim aktima zatražio je odgovor na nekoliko postavljenih pitanja koja tretiraju ovu materiju i ukazao na potrebu što hitnijeg rješavanja ovog pitanja.

Ministarstvo obrane BiH je aktom broj: 10-34-1-2062/13 od 20. 5. 2013. zatražilo duži rok za izradu izvješća o konačnom ishodu provedenih aktivnosti, dok su u aktu broj: 10-34-1-2062-1/13 od 19. 7. 2013.² navedeni konkretniji koraci.

Tako je u spomenutom aktu navedeno:

"...U suštini cjelokupna lokacija je specifična i opasna zona jer se na istoj svakodnevno vrši delaboracija, a jednim dijelom i uništenje MiMES..."

"...Sva PVL TROM Doboj po Odluci Vijeća ministara BiH ostavruju naknadu za lica koja su izložena dejstvima opasnim po zdravlje i život u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plate. Međutim, pripadnici TROM Doboj podnijeli su zahtjev da se njihov status izjednači sa statusom deminera. U toku su aktivnosti sagledavanja opravdanosti ovog zahtjeva pripadnika TROM Doboj radi iznalaženja optimalnog rješenja, imajući u vidu da promjena statusa zahtjeva izdvajanje većih budžetskih sredstava."

"...Elaborat koji je izradio Mašinski fakultet u Sarajevu, službeno nikada nije dostavljen Ministarstvu obrane BiH, ali smo neslužbeno došli u posjed istog i on će biti dobra osnova za analizu prijedloga izmjene Odluke VM o naknadama na plaću za lica izložena dejstvima štetnim po zdravlje..."

"...Očekujemo u narednom periodu da rezultat stručne analize rezultira donošenjem optimalnog rješenja i eventualnog prijedloga izmjene Odluke VM. Nakon okončanja analize dostavit ćemo Vam obavijest o zaključcima i poduzetim mjerama i aktivnostima..."

---

² U Uredu vojnog povjerenika zaprimljeno je dana 20.8.2013. zbog kolektivnog godišnjeg odmora u Parlamentarnoj skupštini BiH.

Vojni povjerenik u svome je odgovoru podnositeljima pritužbi naveo da su posredstvom institucije vojnog povjerenika bili u mogućnosti nadležnima predstaviti probleme i nepovoljnosti, te opasnosti s kojima se susreću u svakodnevnom radu. Također je naglasio da očekuje od Ministarstva obrane BiH i Povjerenstva da, sagledavajući cjelokupnu situaciju, kvalitetnim prijedlogom izmijene odluke Vijeća ministara BiH.

2.1.3. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti internog natječaja za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH

Tijekom provođenja posljednjeg internog natječaja/oglasa za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH, u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimljeno je više od 50 pritužbi po ovoj pravnoj osnovi.

Vojni povjerenik je, na osnovi pojedinačnih pritužbi, tijekom ovoga procesa obavio provjeru s ciljem utvrđivanja eventualne povrede ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih osoba (PVO).

Uočivši određene nepravilnosti, vojni povjerenik uputio je Ministarstvu obrane BiH dva akta, i to: 5. 3. te 28. 3. 2013. godine, oba pod brojem: UP1/05-3-50-17-1-23/13, uz nabrojana imena 36 PVO-a čije je predmete potrebno podvrgnuti reviziji, budući da je utvrđena osnovanost pritužbi. Vojni povjerenik pokušao je i preventivno djelovati kako ne bi došlo do ponavljanja ranije uočenih grešaka prilikom provođenja ovog složenog procesa. Tako je aktom broj: 05/3-50-19-1267/12 od 13. 11. 2012. intervenirao na provođenje internog oglasa/natječaja za prijam i raspored dočasnika i časnika u Oružanim snagama BiH. Prethodno spomenutim aktom želio je skrenuti pozornost sudionicima ovog složenog procesa na dosadašnje uočene nepravilnosti koje su pratile ranije natječaje ove vrste.³

Naglašeno je potrebnim, u cilju zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga, oba povjerenstva (za odlučivanje o prijemu i rasporedu i dočasnika i časnika) trebaju ponovno preispitati uvjete natječaja/oglasa koje ispunjavaju PVO-i.

Dakle, za 36 osnovanih pritužbi vojni povjerenik tražio je reviziju postupka, i to u dva navrata, dok su nadležni odgovarali da su sve procedure **transparentne**, te utemeljene na zakonu i pravu.

Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH (koje se javlja kao drugostupanjsko tijelo) je za 38 pritužbi utvrdilo da su **osnovane**, te da PVO-ima nije bilo uračunato radno iskustvo, a utvrđene su određene povrede postupka.

Poništena je 31 rang-lista za časnike i dočasnike, te je čitav proces vraćen na ponovni postupak rangiranja uz upute Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH i omogućavanje korištenja pravnih lijekova.

---

³ U točki 3. spomenutog akta navedeno je: *Preporučamo da povjerenstva za promaknuća posvete dužnu pažnju utvrđivanju kriterija za bodovanje kao što su: kategorija „isti ili slični poslovi“, značaj VES-ti prilikom bodovanja kandidata, računanje vremena provedenog u činu, te kategorija „dosadašnje radno iskustvo“, s obzirom na to da je u pogledu ovih pitanja bilo najviše pritužbi vojnom povjereniku.*

U postupku **ponovljenog internog natječaja** za promaknuće/prekategorizaciju u Oružanim snagama BiH, profesionalne vojne osobe ponovno su se obratile Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u cilju zaštite njihovih prava. Trenutačno je u radu pet pritužbi po ovoj osnovi.

2.1.4. Pritužbe vezane za zapovjedno-stožerni tečaj (ZST)

Vojnom povjereniku su se tijekom provođenja posljednjeg postupka redovitog promaknuća obraćali pripadnici Oružanih snaga BiH koji su smatrali da su na bilo koji način oštećeni pri sastavljanju rang-lista osoba koje ispunjavaju ili ne ispunjavaju uvjete za promaknuće. Pojedini PVO-i isticala su svoje nezadovoljstvo rješenjima sadržanim u posljednjem Pravilniku o promaknuću, a tiču se bodovanja zapovjedno-stožernog tečaja (u daljnjem tekstu: ZST).

Osnovni problem koji se naglašava pri zaprimanju pritužbi u vezi sa ZST-om jest neusuglašenost **novodonesenog** Pravilnika o promaknuću (preciznije, članka 42. navedenog podzakonskog akta) sa Zakonom o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12).

Naime, mjerodavnom odredbom Zakona o službi u Oružanim snagama BiH propisano je da je za promaknuće PVO-a u OF-5, osim vremena provedenog na tom formacijskom mjestu (godina dana), potrebno ispuniti i alternativno postavljeni uvjet: završena škola zapovjedno-stožerne razine usavršavanja **ili** znanstveno zvanje magistra.

Međutim, članak 42. novodonesenog Pravilnika o promaknuću⁴ glasi:

(1) Uvjet iz članka 9. točka c) "uspješno završena funkcionalna i specijalistička usavršavanja" primjenjivat će se nakon uspostavljanja ovih edukacija.

(2) Uvjete za promaknuće u čin pukovnika ispunjavat će bojnik koji je prije uspostave edukacije iz člana 9. točka c) završio zapovjedno-stožerni tečaj u Bosni i Hercegovini ili tečaj iste razine u inozemstvu.

Potrebno je istaknuti i **neusuglašenost st. (1) i (2)** navedenog članka. Naime, u stavku (1) spominju se funkcionalna i specijalistička usavršavanja, dok je zapovjedno-stožerni tečaj, koji se spominje u stavku (2), u listama na kojima se rangiraju PVO-i svrstan u **kategoriju karijerne razine usavršavanja**.

Svi podnositelji pritužbi imaju zvanje magistra ili više od toga, a uopće nisu rangirani. Dakle, bitno je naglasiti da cilj izdavanja stava vojnog povjerenika nije da ove osobe moraju biti promaknute nego je poanta u tome da trebaju steći mogućnost da uopće budu razmatrane, **odnosno rangirane za promaknuće**.

---

⁴ Navodi podnositelja pritužbi da je Pravilnik o promaknuću donesen neposredno prije provođenja postupka promaknuća, kao i da je stupio na snagu danom donošenja, te da nije objavljen u „Službenom glasniku BiH“ nesporni su i vojni povjerenik više puta ih je isticao u korespondenciji s nadležnima povodom ovih i ranijih pritužbi.

Osim navedenoga, činjenica koju ističu podnositelji pritužbi jest da je jedan časnik Oružanih snaga BiH koji ima znanstveno zvanje magistra rangiran i bodovan shodno svojim kvalifikacijama, što upućuje na sumnju da nisu primijenjeni isti kriteriji za sve osobe pod jednakim uvjetima.

Vojni povjerenik ističe kako činjenica da je jedan časnik Oružanih snaga BiH (bojnik) rangiran za promaknuće ne može biti opravdana stavom da taj vojnik ima zvanje magistra iz područja koje je potrebno za vojnu službu, jer je u tom slučaju širok dijapazon diskrecijske ocjene povjerenstva o mjerodavnosti određene više razine stručnog usavršavanja i edukacije.

U odgovorima Ministarstva obrane BiH podnositeljima pritužbi ističe se i da je posrojalo prijelazno razdoblje tijekom kojega su imenovani bili u prilici završiti ovu razinu usavršavanja. Naime, nadležni ističu da je tečaj uveden 2008. godine.

U vezi s tim, naglašavamo potrebnim razlikovati pitanje uvođenja ZST-a od pitanja vrednovanja ovog tečaja u današnjem sustavu napredovanja u karijeri. Naime, **činjenica je da ovaj tečaj postoji od 2008. godine, ali je kao uvjet za promaknuće u čin pukovnika uveden tek 2012. godine**, što znači da nije postojalo određeno razdoblje koje bi PVO-ima omogućilo stjecanje i ovog uvjeta.

Vojni povjerenik u ovom je slučaju izdao Stav te pružio priliku nadležnima da postupe prema izreci Stava. Vojni povjerenik očekuje zakonito i precizno definiranje uočenih neusuglašenosti kroz izmjene i dopune Zakona o službi u Oružanim snagama BiH. U slučaju nepostupanja prema navedenom ili nepravovremenog postupanja, vojni povjerenik namjerava izdati preporuku i u tom se slučaju primjenjuju članak 4. stavak (1) točka d) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku i članak 30. Poslovnika.

2.1.5. Pritužbe na postupak prijevremenog promaknuća

Vojnom povjereniku se u 2013. godini obratila nekolicina PVO-a čije pritužbe imaju istu pravnu osnovu kao i pritužba u kojoj je vojni povjerenik već zauzeo stav.

Riječ se o postupku prijevremenog promaknuća, kao specifičnoj vrsti promaknuća PVO-a.

Podsjećanja radi, predmetom vezanim uz prijevremeno promaknuće, koji smo oglednim primjerom časnika E.H.-a završili stavom vojnog povjerenika, te posljedično tome zaključkom u predmetu, okončana je veoma kompleksna cjelina istražnih radnji, uvida u cjelokupne preliminarne i konačne rang-liste te korespondencije s nadležnima iz Ministarstva obrane BiH.

Jedini razlog što vojni povjerenik u ovome predmetu nije izdao preporuku (kao najjači pravni akt koji je zakonom ovlašten izdati) jest kako bi Ministarstvu obrane BiH pružio mogućnost da u što skorijem vremenu inicira izmjene i dopune zakonskih i podzakonskih akata kojima se normira ovo područje.

Vojni povjerenik ostaje pri svomr stavu koji je zauzeo u aktu pod nazivom: **Stav vojnog povjerenika vezan uz nemogućnost prijevremenog promaknuća više osoba po redovitom unaprjeđenju u Oružanim snagama BiH, broj: UP1/05/3-50-17-1-32/12 od 28. 9. 2012.**, premda cijeni opravdanim i bojazan predstavnika Ministarstva obrane BiH da bi ovakvo postupanje u predmetima prijevremenog promaknuća prouzrokovalo za Ministarstvo obrane BiH štetne posljedice i nemogućnost udovoljavanja načelu jednakih mogućnosti.

U 2013. godini vojni povjerenik zaprimio je i pritužbe s istom pravnom osnovom za sljedeće PVO-e: časnici D.M., S.K. i M.Ć.

Pritužbe su riješene potvrđivanjem stava vojnog povjerenika.

2.1.6. Pritužbe vezane uz privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina

Dočasnik M.N. je dana 20. 8. 2013. dostavio vojnom povjereniku pritužbu zaprimljenu pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-62/13.

Osnova za podnošenje pritužbe je da se imenovani na formacijskom mjestu nižeg čina nalazi već pet godina. Naime, podnositelj pritužbe je naredbom Ministra obrane BiH broj: 10-34-3-70-705 od 9. 8. 2006. premješten i postavljen na formacijsko mjesto (FM) zastavnika, na kojemu je i danas. Imenovani obavlja dužnost instruktora na dočasničkom tečaju u Travniku. Navodi kako zbog takvog postupanja nadležnih trpi višestruke posljedice, prije svega financijskog karaktera, te svoja prava namjerava ostvarivati putem suda (opširnije u Odjeljku 6.4. Izvješća o radu).

2.1.7. Pritužbe vezane uz naknadu troškova odvojenog života

Vojni povjerenik je dana 20. 8. 2013. pritužbu pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-63/13.

Osnova za podnošenje pritužbe ogleda se u činjenici da je Naredbom broj: 16-08-34-3-49-103/13 od 7. 3. 2013. (u daljnjem tekstu: Naredva) podnositelj pritužbe premješten po potrebi službe s danom 1. 4. 2013. s dužnosti punitelj - Odjel MB 60 mm - Vod borbene podrške - 1. pješačka satnija - 2. pješačka bojna - 4. pješačka brigada, mjesto službe: Bileća, **na dužnost deminer-vozač u 2. deminerski odjel - 1. deminerski vod - 1. deminerska satnija - deminerska bojna - Brigada taktičke podrške, mjesto službe: Sarajevo, mjesto rada: Bileća.**

Nakon primitka navedene naredbe uputio je zahtjev nadležnima za odobrenje naknade za odvojeni život, smatrajući kako je premještajem stekao to pravo.

Rješenje i prvostupanjskog i drugostupanjskog tijela u ovoj pravnoj stvari bilo je negativno za imenovanoga, te je on uputio pritužbu i vojnom povjereniku za pružanje pomoći u ostvarivanju svojih prava.

Nakon uvida u opsežnu dokumentaciju koja predstavlja materijalne dokaze u ovom predmetu te izučavanjem propisa kojima se uređuje ova materija, **vojni povjerenik ukazao je nadležnima na propuste u ovom predmetu** (o čemu će detaljnije biti rečeno u Odjeljku 6.5. Izvješća).

2.1.8. Pritužba prilikom nominacije brigadira na generalske pozicije iz reda Bošnjaka

Vojni povjerenik je dana 5. 12. 2012. zaprimio pritužbu brigadira E.Š.-a, zapovjednika Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH. Pritužba je zaprimljena pod brojem: UP1/05/3-50-17-1-44/12.

Osnova za podnošenje pritužbe je utvrđivanje činjenica prilikom nominacije časnika OF-5 pripadnika bošnjačkog naroda za postavljenje na generalske pozicije u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH. Imenovani je u pritužbi izložio niz navodnih nepravilnosti koje su pratile ovaj proces, te izrazio zabrinutost činjenicom "*... da pojedinci u sustavu obrane na vrlo odgovornim pozicijama na ovako netransparentan način mogu diskvalificirati časnike s najboljim profesionalnim referencama da budu postavljeni na više FM ...*"

Koristeći se zakonskim ovlastima, vojni povjerenik je dana 12. 12. 2012. aktom pod nazivom *Zahtjev za ispitivanje zakonitosti nominacije časnika za promaknuće u čin OF-6* zatražio od Ministarstva obrane BiH izjašnjenje o nekoliko konkretno postavljenih pitanja koja se tiču ove problematike.

Dana 11. 1. 2013. vojni povjerenik zaprimio je odgovor broj: 10-34-1-4850-1/12 (u daljnjem tekstu: *Odgovor Ministarstva obrane BiH*) na gore navedeni akt.

Također je zaprimio i Zapisnik o obavljenom službenom razgovoru ministra obrane BiH s brigadirom E.Š.-om i brigadirom A.Č.-om (u daljnjem tekstu: *Zapisnik*). Dostavljen je i akt pod nazivom *Razmatranje kandidata za postavljenje na generalske pozicije u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine*, koji je Ministarstvo obrane BiH uputilo Predsjedništvu BiH.

Na temelju zaprimljenih akata, vojni povjerenik konstatirao je sljedeće:

- U *Odgovoru Ministarstva obrane BiH* naznačeno je da je procedura izbora kandidata provedena u skladu s odlukom Predsjedništva BiH broj: 01-1367-8/04 od 1. 9. 2004. godine. Međutim, iz preambule navedene odluke vidljivo je da je ona donesena na temelju Zakona o obrani BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 43/03).

Na ovome mjestu vojni povjerenik skreće pozornost na to da u prijelaznim i završnim odredbama odnosno članku 85. Zakona o obrani BiH koji je trenutačno na snazi i koji je objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj 88/05, stoji:

Članak 85.

(Stupanje na snagu i primjena)

(1) Početkom primjene ovoga Zakona stavlja se izvan snage Zakon o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03).

(2) Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana nakon objave u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se od 1. siječnja 2006. godine, osim ako nije drukčije propisano ovim Zakonom.

O svemu navedenom vojni povjerenik obavijestio je Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH na 20. sjednici, održanoj 30. 1. 2013. godine. Tom prilikom je vojni povjerenik istaknuo i precizne odredbe Zakona o obrani BiH kojima su detaljno normirane nadležnosti svake pojedinične razine vlasti prilikom odlučivanja o generalskim pozicijama (*Nadležnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine - članak 10. točka e) Zakona; Nadležnost Predsjedništva Bosne i Hercegovine - članak 12. Toč. j) i k); Nadležnost ministra obrane Bosne i Hercegovine - članak 15. točka g); Nadležnost načelnika Zajedničkog stožera - članak 22. točka e).*

2.1.9. Pritužba vezana uz nošenje brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH

Vojnom povjereniku pritužbom se obratio dočasnik M.J. u kojoj ističe da iz medicinskih razloga nosi bradu te da mu to, prema novodonesenom podzakonskom aktu pod nazivom *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH*, nije dozvoljeno. Uz pritužbu je dostavljena i medicinska dokumentacija. Imenovani je najprije naredbom zapovjednika bio spriječen biti nazočan jutarnjem postrojavanju i brifingu, a potom i potpunom obavljanju poslova i zadataka svog radnog mjesta. Navodno je sporan članak 12. predmetnog akta kojim se PVO-u ne dozvoljava nošenje brade.

Kako vojni povjerenik nije posjedovao akt *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH*, on je dopisom broj: 05/3-50-19-1244/11 od 19. 8. 2013. zatražio navedeni akt, koji mu je dostavljen u predviđenom roku.

Budući da je vojni povjerenik i prilikom posjeta te razgovora s PVO-ima na lokacijama Oružanih snaga BiH uočio da postoji problem koji je nužno razjasniti, to ovim putem naglašava sljedeće:

- *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH* je podzakonski akt koji je donijelo Ministarstvo obrane BiH, čijem je donošenju trebala prethoditi konzultacija sa svim nižim razinama odlučivanja u cilju postizanja kompromisa i donošenja obvezujućih rješenja prihvatljivih za sve.
- U smislu gore navedenog, trebalo je konzultirati sve potrebne stručnjake, u konkretnom slučaju i liječnike specijaliste koji bi mogli dati valjanu argumentaciju za ili protiv uvođenja ograničenja ili pravila.
- Iako nije osnova za predmetnu pritužbu, ali u Uredu vojnog povjerenika otvoreno je i pitanje u vezi s vjerskim slobodama u smislu nošenja brade PVO-a, pa je u tom smislu trebalo angažirati i vjerske službenike u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH kako bi se pribavilo stručno mišljenje.
- Činjenica je da u članku 12. predmetnog podzakonskog akta nisu dopuštene iznimke, pa čak ni u slučaju opravdanih razloga (u ovom slučaju medicinskih), izuzev u slučaju vjerskih službenika.
- Vojni povjerenik, na temelju Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine, nema

ovlasti za donošenje novih, kao ni za izmjenu postojećih zakonskih i podzakonskih akata.

2.1.10 Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o novodonesenom Pravilniku o promaknuću PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH

- Ministarstvo obrane BiH donijelo je dana 13. 5. 2013. Pravilnik o promaknuću PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.
- Navedeni podzakonski akt nije objavljen u „Službenom glasniku BiH“.
- Vojni povjerenik nije zaprimio predmetni podzakonski akt od Ministarstva obrane BiH (a što su nadležni bili dužni učiniti) nego od podnositelja pritužbe, koji traži zaštitu svojih prava od vojnog povjerenika.
- Ponovljena je situacija do koje je dolazilo tijekom provođenja ranijih postupaka proaknuća, a na koju je vojni povjerenik nadležnima skrenuo pozornost aktom od 12. 7. 2012. godine, odnosno za novi natječaj donesen je novi pravilnik. Tom prilikom je vojni povjerenik naglasio sljedeće:

Opća opaska vojnog povjerenika na ovom mjestu vezana je uz praksu donošenja Pravilnika o promaknuću veoma često, primijećeno je da je to slučaj skoro sa svakim novim raspisanim internim natječajem za promaknuće. Potrebno je uspostaviti trajnije važenje ovog značajnog propisa. Također, opaska se odnosi i na pojavu objavljivanja odnosno neobjavljivanja usvojenih pravilnika u „Službenom glasniku BiH“, pa imamo slučaj da neposredno pred raspisivanje natječaja ili pak pred zasjedanje povjerenstava novi propis stupi na snagu. Ovdje bi svakako trebalo staviti naglasak na pravnu sigurnost i zakonitost pravnih akata, a koja se ogleda u prethodnom upoznavanju s propisima adresata norme na koje se ona odnosi. Dakle, ukoliko se podzakonski akt ne objavljuje u „Službenom glasniku BiH“, te na taj način nije dostupan javnosti, onda vojni povjerenik sugerira da bude bar objavljen na oglasnim pločama jedinica Oružanih snaga BiH i Ministarstva obrane BiH. Na taj način povećala bi se transparentnost donošenja ovih akata, te naglasila potreba za njihovom pravilnom i obveznom primjenom.

- Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestao je važiti Pravilnik od 8. 6. 2012. godine.
- Poredba dva pravilnika:

Člankom 18. promijenjeni su bodovi za ocjenu rada PVO-a - dobiva se više bodova za ocjenu, tako je ranije bio slučaj:

- odličan 30
- dobar 20.

Novim Pravilnikom: odličan: 50
dobar: 40.

Novina koja je uvedena novim pravilnikom je da se, prilikom ocjenjivanja rada PVO-a koji je bilo sudionik u operacijama potpore miru a nije ocijenjeno, boduje se na isti način kao i osobe čije su ocjene evidentirane u Glavnoj evidenciji personala (GEP). Sektor za upravljanje personalom Ministarstva obrane BiH tumači ove ocjene.

Člancima 26. i 27. novog pravilnika propisuje se novi iznos bodova za vrijeme obavljanja zapovjednih i rukovodnih dužnosti.

Tako je člankom 26. ranijeg pravilnika bilo propisano da se za vrijeme obavljanja zapovjedne dužnosti za svaki navršeni mjesec rada PVO-a dobiva 2 boda, sada je to 0,5 boda, dok je člankom 27. ranijeg pravilnika bilo propisano da se za vrijeme obavljanja rukovodne dužnosti za svaki navršeni mjesec rada PVO-a dobiva 1 bod, sada je to 0,25 boda.

Članak 30. novog Pravilnika ostao je isti kao i dosadašnji, a na ovom mjestu spomenut je iz razloga što kriterij za prijevremeno promaknuće nije pooštren nego je zadržan tekst kao u Zakonu o službi u Oružanim snagama BiH:

Tri uzastopne ocjene „odličan“ bez postavljanja dodatnih uvjeta, npr. u kategoriji ili u sadašnjem činu.

Također su zadržana i rješenja iz ranijeg pravilnika, preciznije **Glava V. i članak 44.** Pravilnika iz kojih proizlazi da razina i plan edukacija nisu još usuglašeni, a riječ je o specijalističkom i funkcionalnom usavršavanju. Na to je vojni povjerenik skrenuo pozornost nadležnima aktom od 12. 7. 2012., dajući komentare na tadašnji pravilnik:

Osim navedenog, potrebno je u što kraćem roku uspostaviti razinu i plan edukacija sadržanih u Poglavlju V. Pravilnika, te iznimke od ovog Pravilnika svesti na minimum.

Vojni povjerenik ima primjedbe i na članak 44., koji zapravo upućuje na činjenicu da Pravilnik neće biti u potpunosti primijenjen do 2014. godine.

Vojni povjerenik uputio je nadležnima navedene činjenice i zapažanja dana 4. 6. 2013. na znanje.

2.2. Statistički pregled obrađenih pritužbi u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH

S ciljem osiguranja transparentnosti podataka, a istodobno i sažimanja opsežnih svakodnevnih aktivnosti vojnog povjerenika po pojedinačnim predmetima (svakodnevna komunikacija s podnositeljima pritužbi i nadležnima u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, provođenje istražnih radnji, posredovanje vojnog povjerenika i nastojanja sporazumnog rješavanja određenog broja predmeta, pružanja pravne pomoći i savjeta pripadnicima Oružanih snaga BiH, održavanje suradnje s Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH prilikom postupanja po određenom broju predmeta itd.), u nastavku će biti dani statistički podatci o obrađenim pritužbama u Uredu vojnog povjerenika.

Podatci će biti predloženi metodologijom korištenom u izvješćima vojnog povjerenika za prethodne godine.

Od uspostave institucije vojnog povjerenika ukupan broj pritužbi u Uredu, a uključene su 2010., 2011., 2012. i 2013. godina, iznosi 459 pritužbi, od čega je riješeno 439 pritužbi, dok je ostalo u radu 20 pritužbi zaključno s 31. 12. 2013. godine.

2.2.1. Pregled pritužbi koje su zaprimljene i obrađene u 2013. godini

U 2013. godini ukupno je postupano po **117** pritužbi, zaprimljeno je **80** novih pritužbi (ovdje je bitno napomenuti kako je iz 2012. godine preneseno **37** pritužbi), od čega je **97** pritužbi riješeno, dok se u radu nalazi njih **20**. Broj riješenih pritužbi je takav jer su prioritarno rješavane najprije ranije spomenute pritužbe zaprimljene u drugoj polovici 2012. godine, a koje su zahtijevale provođenje opsežnih istražnih radnji s ciljem utvrđivanja činjenica i osnovanosti navoda njihovih podnositelja.

U pogledu broja pritužbi bitno je istaknuti i činjenicu da je u 2013. godini postupano i po predmetima zaprimljenim u 2012. godini, za koje nije moglo biti okončano postupanje u istoj godini te su prenesene u 2013. godinu i razmatrane kronološkim redom (prema datumu zaprimanja). Broj pritužbi u 2013. te omjer riješenih i otvorenih prikazan je u Tablici 1.

Tablica 1. Ukupan broj zaprimljenih i riješenih pritužbi u 2013. godini

Godina	Ukupan broj pritužbi	Riješeno	U radu
2013.	117	97	20

Novina koju je vojni povjerenik odlučio uključiti u Izvješće za 2013. godinu jest i broj riješenih pritužbi u korist PVO-a u izvještajnom razdoblju. Dakle, riječ se o osnovanim pritužbama koje su, nakon otvaranja istrage u predmetu te provođenja istražnih radnji, potvrdile visok stupanj sumnje na povredu ljudskih prava, te je vojni povjerenik djelovao u pravcu njihove zaštite.

Tablica 3. Riješene pritužbe u korist PVO-a u 2013. godini

Ukupan broj pritužbi	U korist podnositelja pritužbe (osnovano)	Neosnovano (nedokazano, paušalno)
117 (riješeno 97)	59 (preko 60%)	38

U Uredu je nastavljena i praksa vođenja odvojene evidencije o pritužbama pripadnika Oružanih snaga BiH, budući da, u skladu s odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova BiH a uvažavajući Rezoluciju UN-a 1325, takvu evidenciju treba voditi u svim tijelima uprave.

U protekloj 2013. godini zabilježen je upit jedne pripadnice Oružanih snaga BiH koja se vojnom povjereniku obratila u ime zaposlenice - civila u Oružanim snagama BiH. Istaknut je problem u vezi s onemogućavanjem produljenja privremenog upućivanja na radne zadatke bolničara u isturenom vodu na lokaciji jedne vojarnice Oružanih snaga BiH, a što bi bila povoljnija situacija za civilnu osobu S.E. kao majku - skrbnicu.

Vojni povjerenik je aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-57/13 od 11. 7. 2013. imenovanoj uputio odgovor u kojemu je naglasio da je njegova uloga štititi ljudska prava pripadnika i pripadnica Oružanih snaga BiH te je mišljenja da aspekt rodne ravnopravnosti mora biti zastupljen, kao i da diskriminacija po bilo kojoj osnovi, pa i po pitanju spola, mora biti strogo sankcionirana.

Međutim, pojašnjeno je nekoliko važnih činjenica koje vojnom povjereniku ne dopuštaju da se upusti u meritum odlučivanja u toj stvari.

- Prije svega, zahtjev za djelovanje vojnog povjerenika odnosno pritužba vojnom povjereniku mora biti podnesena u skladu s odredbama članaka 13. i 14. i 16. Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. Pritužba se podnosi osobno ili putem ovlaštenih osoba, a što je propisano gore navedenim člancima. U ovom eslučaju, zahtjev za provođenje istrage nije podnijela ovlaštena osoba.
- Osim toga, osoba koja je pretrpjela navodnu povredu prava je, kako proizlazi iz akta iz veze, civilna osoba. Vojni povjerenik nije nadležan za civilne osobe, shodno Zakonu o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH. Naime, u članku 1. stavku (2) navedenog zakona utvrđeno je da je pozicija vojnog povjerenika uspostavljena s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH.

3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BIH

Tijekom 2013. godine vojni povjerenik je, u skladu sa svojim zakonskim ovlastima, boravio u najavljenim i nenajavljenim posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH s ciljem ostvarivanja uvida u uvjete boravka, života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH. U nastavku dajemo pregled i detaljnije nalaze vojnog povjerenika s lokacija koje je posjetio.

Većina navedenih teškoća već je uočena prilikom prethodno obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta vojnog povjerenika jedinicama i zapovjedništima Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik i ranije je isticao teškoće ovog tipa u dosadašnjoj korespondenciji s nadležnima u Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, kao i u izvješćima i informacijama upućivanim Zajedničkom povjerenstvu za obranu i sigurnost BiH.

Nakon što je obavio brojne posjete vojarnama, jedinicama i lokacijama Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik na ovom mjestu izdvaja i detaljnije opisuje samo neke od njih.

3.1. Nenajavljeni posjet Bojni veze, vojarna "Miloš Obilić", Pale

Primjenjujući ovlasti dane člankom 4. točka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, vojni povjerenik boravio je 16. 5. 2013. u nenajavljenom posjetu vojarni "Miloš Obilić" u Palama, gdje je smještena bojna veze Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH.

Tom prilikom se vojni povjerenik susreo sa zapovjedništvom bojne. Također je obišao prostorije u kojima vojne osobe obavljaju svakodnevne poslove, a o svakodnevnom obavljanju poslova i zadataka razgovarao je i s dežurnim časnikom.

Za vrijeme ovoga posjeta vojni povjerenik utvrdio je teškoće s kojima se susreće ova bojna u obavljanju svakodnevnih zadataka, i to:

- Na radiorelejnim čvorištima (RRC) angažirano je 2-3 osobe, što nije dovoljno s aspekta osiguranja smjenskog rada, fizičkog osiguranja i pripreme hrane za angažirane osobe.
- Osim što jedinica nije popunjena, veliki problem je i otkomanda jednoga dijela ljudstva u druge jedinice.
- Kvaliteta namirnica a i kvantitet nisu na potrebnoj razini.
- Na čvorišta se ne dostavlja sezonsko voće i povrće. Također se na čvorišta ne dostavljaju jaja, mlijeko i začini.
- Inženjerijska uređenost nije pretrpjela značajnije promjene, žičane ograde su u jako lošem stanju. Još uvijek na čvorištima postoje lokacije koje su opasne po život (minirana područja). Posljedično tomu, kretanje ljudi ograničeno je na sigurne zone.
- Još jedan problem je što na čvorištima postoji 102 vanjska korisnika. Potrebno je definirati ugovore (i uvid u njih) s vanjskim korisnicima (TV, MUP-ovi, Granična policija itd.).
- Također je prisutan i problem popune informatičkim sredstvima. Posjeduju minimalan broj telekomunikacijskih uređaja. Poteškoća je i edukacija osoblja iz ovoga područja. Posljedica svega navedenog je nemogućnost odgovarajuće informatizacije i komunikacije.

Većina uređaja koja se koristi u bojni veze su starije izvedbe i nisu kompatibilna novim tehnološkim postignućima.

- Zdravstveno zbrinjavanje ljudi uslijed ozljeda, oboljenja ili opasnosti od ujeda gmazova i insekata nije u potpunosti definirano, a posebice put i sredstva za evakuaciju.
- Motorna vozila kojim se izvršava smjena vojnih osoba su stara, nestandardizirana, teško ih je održavati i nisu specifično terenska. Ni servisiranje guma nije definitivno riješeno. Također, postoje problemi pri registraciji vozila, zbog nemogućnosti plaćanja tehničkog pregleda.
- Objekti na ovoj lokaciji su vrlo zastarjeli. Veći broj prostorija prokišnjava, a potrebno je sanirati krov.
- Vojni povjerenik utvrdio je da u objektu vojarnje nema tuš-kabina.

Vojni povjerenik iznio je svoja zapažanja, kao i ocjenu stanja ljudskih prava pripadnika ove bojne u svojoj informaciji, broj: 05/3-50-19-610/13 od 24. 5. 2013., koja je prosljeđena Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH.

Tom prilikom naročito je naglasio sljedeće:

1. Potrebno je u što kraćem roku pokrenuti proceduru izdvajanja novčanih sredstava za uređenje sanitarno-higijenskih prostorija, a potom, ako se za to stvore financijske pretpostavke, i ostalih prostorija u kojima rade pripadnici ove bojne. Također je potrebno poduzeti sve mjere kako bi se u vojarni "Miloš Obilić" osigurala minimalna razina higijensko-zdravstvenih uvjeta. U tom smislu, potrebno je osigurati dovoljnu količinu sredstava klase VI. (sanitarna sredstva za čišćenje i higijenu).

2. Nakon pregleda prostorija u kojima rade pripadnici navedene bojne vojni povjerenik konstatira da su uvjeti u vojarni nedopustivi za normalan rad, naročito s aspekta higijensko-zdravstvenih uvjeta. Prilikom posjeta utvrđeno je da je zgrada vojarnje u iznimno lošem stanju, te da higijensko-zdravstveni uvjeti ne ispunjavaju ni minimum dopustivog standarda. Sanitarno-higijenska sredstva ne dostavljaju se već dvije godine.

3. Vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog eventualne pojave epidemije i zaraznih bolesti, a koji bi mogli nastati kao posljedica uvjeta rada pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji.

3.2 Najavljeni posjet Operativnom zapovjedništvu Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik boravio je 17. 7. 2013. u najavljenom posjetu Operativnom zapovjedništvu Oružanih snaga BiH, u Kampu "Butmir", Sarajevo. Najavljeni posjet obavljen je u suradnji s Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH, a posjetu su bili nazočni i predstavnici Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH.

Upriličen je informativni brifing o radu Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH. Predočeni su misija, struktura i lokacije ovoga zapovjedništva, stanje ljudstva i stanje naoružanja i vojne opreme, te težišne i tekuće aktivnosti u ovome zapovjedništvu. Istaknuta je i važnost obavljanja obuke, što je stavljeno u zadaću ovome zapovjedništvu, kao i angažiranje putem Misije ISAF podrške civilnim vlastima, te aktivnosti usmjerenih na protuminske akcije. Bilo je riječi o izazovima s kojima se susreću vojne osobe raspoređene u ovom zapovjedništvu u svakodnevnom radu.

Najodgovorniji časnici Operativnog zapovjedništva su, nakon upućenih izraza zahvalnosti vojnom povjereniku na ovome posjetu, istakuli podršku vojnom povjereniku te posebice naglasili značaj Izvješća vojnog povjerenika za 2012. godinu, koje je detaljno razrađeno u ovom zapovjedništvu, a naglašeno je i nekoliko pitanja kojima je potrebno posvetiti dužnu pažnju:

1. Financijske posljedice primjene važećih propisa, koje se odnose na upućivanje na vježbe vojnih osoba, obvezu obavljanja stražarske službe, posluživanje stacionarnih radiorelejnih čvorišta i službeno putovanje dulje od jednog dana - sve pobrojane radne zadaće primjenom važećih zakonskih propisa djeluju destimulirajuće na pripadnike Oružanih snaga BiH. Čelni časnici Operativnog zapovjedništva predložili su vojnom povjereniku kraći elaborat u kojemu su detaljno iznesene nepovoljnosti po vojnu osobu koje ona ima obavljanjem ovih dužnosti.
2. Važeći Pravilnik o ishrani nije primjenjiv u sadašnjim okolnostima, jer su kantine za ishranu zatvorene već tri godine uz ostale manjkavosti koje ukazuju na potrebu izmjene ovog podzakonskog akta.
3. Naglašeno je i pitanje tretiranja odvojenog života i posljedice koje to pravo proizvodi na pojedinu vojnu osobu u različitim situacijama: teren ili stalno mjesto službe.
4. Nepružanje mogućnosti ženama pripadnicama Oružanih snaga BiH da obavljaju stražarsku službu, s naglaskom na uvjete boravka na lokacijama koje osiguravaju.
5. Pitanje delegiranja pripadnika Operativnog zapovjedništva u pojedina povjerenstva od strane Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH i Ministarstva obrane BiH, bez konzultacije s čelnim časnicima zapovjedništva. Primjerice, jedan pukovnik često je član tenderskog povjerenstva i uslijed toga često je odsutan, zbog čega trpe poslovi i zadaci na koje je raspoređen u Operativnom zapovjedništvu.

Vojni povjerenik se prilikom posjeta, a što prakticira i prilikom posjeta ostalim zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, susreo s određenim kategorijama vojnih osoba. Tako je najprije održao sastanak s časničkim zborom Operativnog zapovjedništva, te dočasničkim zborom i civilnim osobama. Iako vojni povjerenik nije nadležan za pitanja civila u Oružanim snagama BiH, na izričito traženje ove skupine osoba održan je sastanak i s njima.

Na radnim sastancima, u razgovorima i raspravama s navedenim kategorijama vojnih osoba navedene su teškoće koje pogađaju pripadnike Oružanih snaga, a vojni povjerenik je o njima informirao nadležne putem informacije o posjetu.

3.3. Najavljeni posjet 5. pješачkoj brigadi Oružanih snaga BiH, vojarna Dubrave, Tuzla

Vojni povjerenik, sa svojim suradnicima i predstavnicima Misije OESS-a u BiH, a koje je predvodio brigadni general (u mirovini) Harald Quiel, boravio je 24. 7. 2013. u najavljenom posjetu 5. pješачkoj brigadi Oružanih snaga BiH, lociranoj u vojarni "Dubrave", Tuzla.

Posjetu su bili nazočni i predstavnici Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, kao i predstavnik Generalnog inspektorata pri Ministarstvu obrane BiH.

Izloženi su određeni sustavni problemi koji opterećuju rad ove brigade, a koji su zabilježeni i prilikom dosadašnjih posjeta vojnog povjerenika zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH:

1. Financijske posljedice primjene važećih propisa koje se odnose na upućivanje na vježbe vojnih osoba, obvezu obavljanja stražarske službe, opsluživanje stacionarnih radiorelejnih čvorišta i službeno putovanje dulje od jednog dana - sve pobrojane radne zadatke primjenom važećih zakonskih propisa djeluju destimulirajuće na pripadnike Oružanih snaga BiH.
2. Uvjeti u kojima pripadnici Oružanih snaga BiH obavljaju poslove straže na pojedinim su lokacijama veoma loši, a naročito u pogledu opskrbe vodom i strujom, kao i činjenica da mnogi objekti prokišnjavaju.
3. Naglašeno je i pitanje tretiranja odvojenog života i posljedice koje to pravo proizvodi na pojedinu vojnu osobu u različitim situacijama: teren ili stalno mjesto službe.

Nakon obavljanja razgovora sa svim kategorijama vojnih osoba upriličena je i pokazna vježba BHCON -FPU -007 FTX, koja se sastoji iz dva dijela te nosi naziv *Resolute Guard*. Cilj vježbe je obuka za misiju ISAF iz osiguravanje baze *Bastion*. Inače, iz ove brigade upućena je 7. rotacija Oružanih snaga BiH na pružanje pomoći u operacijama potpore miru.

Vojni povjerenik iznio je svoja zapažanja, kao i ocjenu stanja ljudskih prava pripadnika 5. pješačke brigade, u svojoj informaciji broj: 05/3-50-19-1315/13 od 26. 7. 2013., a koja je poroslijeđena Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH.

4. SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti (na zakonom i podzakonskim aktima propisani način), vojni povjerenik surađivao je s:

- 1) Ministarstvom obrane BiH,
- 2) Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH,
- 3) Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH.

Značajnu podršku u radu vojnog povjerenika pružili su: Zajednički kolegij obaju domova Parlamentarne skupštine BiH, Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH (koja će u nastavku biti detaljnije obrađena) i Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH.

Također je vojni povjerenik surađivao s međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini, i to s:

- 1) Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP),
- 2) Centrom za demokratski nadzor oružanih snaga Ženeva (DCAF),
- 3) Misijom OEES-a u BiH.

Značajna suradnja vojnog povjerenika ostvarena je s **Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP)**, koji je dao finansijsku potporu za održavanje regionalne konferencije o temi: *Pozitivne prakse u zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga*, a koja je održana dana 21. i 22. 3. 2013. u zgradi Parlamentarne skupštine BiH (u nastavku će biti detaljnije obrađeno - u dijelu koji se odnosi na aktivnosti vojnog povjerenika u ožujku 2013. godine).

Centar za demokratski nadzor oružanih snaga Ženeva (DCAF) nastavlja pružati podršku radu institucije vojnog povjerenika, što se ogleda u angažiranju jednog pravника - stručnog suradnika, a predstavlja snažnu podršku u situaciji koju karakteriziraju nedovoljna kadrovska popunjenost Ureda.

Misija OEES-a u BiH, kako je navedeno u dijelu Izvješća o radu o posjetama vojnog povjerenika vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, sudjelovala u nekoliko obavljenih posjeta vojnog povjerenika, a također je i finansijski poduprla navedene aktivnosti. Predstavnik institucije vojnog povjerenika član je i Koordinacijskog odbora Vijeća ministara BiH za provođenje OEES-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti.

U izvještajnom razdoblju vojni povjerenik osnažio je suradnju s **Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH**, kao i intenzivirao zajednički rad na pojedinim predmetima, što su zaključci sa sastanka održanog u Mostaru u svibnju 2013. godine.

Dobra suradnja s **Agencijom za ravnopravnost spolova BiH** rezultirala je izradom *Vodiča za poduzimanje djelotvornih mjera za sprječavanje uznemiravanja na osnovi spola i seksualnog uznemiravanja u institucijama BiH*. U izradi ovog jedinstvenog akta sudjelovao je predstavnik Ureda.

4.1. Suradnja vojnog povjerenika sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH

Svrhovita, planska i osmišljena suradnja Zajedničkog povjerenstva i vojnog povjerenika ostvarena je zajedničkim radom i neposredno pridonosi većem stupnju poštivanja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH.

Tako su u izvještajnom razdoblju članovi Zajedničkog povjerenstva i vojni povjerenik obavili šest zajedničkih posjeta jedinicama i zapovjdnštima Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik nazočan je sjednicama Zajedničkog povjerenstva, a sudjeluje i u konferencijama, okruglim stolovima i seminarima u organizaciji toga povjerenstva. K tomu, Zajedničko povjerenstvo traži od vojnog povjerenika izjašnjenje, obrazloženje o uočenim problemima i pojavama u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH. O tome vojni povjerenik putem redovnih izvještaja i informacija periodično i po potrebi informira Zajedničko povjerenstvo.

5. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH U 2013. GODINI

S ciljem davanja potpune informacije o aktivnostima Ureda, u nastavku dajemo podatke o ostalim aktivnostima koje je Ured provodio u 2013. godini. Ovaj pregled sadrži podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostalim aktivnostima poduzimanim s ciljem potpunog i nesmetanog funkcioniranja Ureda, s jedne strane, te primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tijekom 2013. godine realiziran je i čitav niz drugih aktivnosti koje su rad Ureda učinile učinkovitijim i prepoznatljivijim.

U nastavku dajemo kronološki pregled realiziranih aktivnosti u 2013. godini.

Siječanj 2013.

- 21. 1. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan početku obuke 12. generacije profesionalnih vojnih osoba;
- 31. 1. 2013. radni sastanak vojnog povjerenika s generalom Andreasom Rotterom, predsjednikom Udruge vojnih atašea akreditiranih u BiH;

Veljača 2013.

- 6. 2. 2013. sudjelovanje u radu i promociji Godišnje analize osoblja Sektora za upravljanje osobljem Ministarstva obrane BiH za 2012. godinu;
- 7. 2. 2013. sudjelovanje vojnog povjerenika na 4. konferenciji o temi: „Aktualno stanje sigurnosti u Bosni i Hercegovini“, održanoj u Zenici, u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH;
- 20. 2. 2013. posjet 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, Zapovjedništvu za podršku Oružanih snaga BiH i 3. (Republika Srpska) pukovniji, sastanci s vodstvom i predstavnicima PVO-a;
- 28. 2. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan primopredaji dužnosti u Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, u Domu Oružanih snaga BiH;

Ožujak 2013.

- 12. 3. 2013. sudjelovanje na OESS-ovom tečaju iz područja reforme sigurnosnog sektora u BiH, u Sarajevu.

U organizaciji Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine, u suradnji s UNDP-om u BiH, održana je regionalna konferencija o temi: *Pozitivne prakse u zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga*, dana 21. i 22. 3. 2013. godine u zgradi Parlamentarne skupštine BiH.

Zemlje sudionice konferencije bile su: Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Slovenija i Republika Srbija. Također su konferenciji bili nazočni i nazočnima se obratili predstavnici: Savezne Republike Njemačke, Republike Austrije, Švicarske Konfederacije i Kraljevine Danske.

Konferencija je okupila oko 120 sudionika te su je sve zemlje sudionice, predstavnici vladinih i nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH, kao i vojno-diplomatskog zbora u Bosni i Hercegovini, ocijenili poučnom i korisnom, s ciljanim odabirom tema i govornika, te izvanrednom prilikom za razmjenu pozitivnih praksi i iskustava u zaštiti ljudskih prava pripadnika oružanih snaga.

Uz podršku Zajedničke službe Tajništva Parlamentarne skupštine BiH, izrađen je i bilten s regionalne konferencije u kojemu su sadržana sva izlaganja sudionika konferencije, te su na taj način zabilježeni primjeri dobrih praksi u zaštiti ljudskih prava pripadnika oružanih snaga u zemljama sudionicama konferencije. Bilten je distribuiran u dostatnome broju primjeraka na sve relevantne adrese.

Travanj 2013.

- 4. 4. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan ispraćaju 6. rotacije Oružanih snaga BiH u Afganistan, u operaciju potpore miru;

- 12. 4. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan svečanoj ceremoniji potpisivanja profesionalnog ugovora 12. klase u Pazariću.

U ovome mjesecu vojni povjerenik održao je i sastanak s pukovnikom Valentinom Voaidesom, vojnim atašesom Rumunjske u BiH.

U organizaciji i uz potporu Europskog centra za sigurnosne studije (Centar *George C. Marshall*) iz Garmisch-Partenkirchena (SR Njemačka) i Ženevskog centra za nadzor oružanih snaga (DCAF), od **24. do 26. travnja 2013.** održan je Seminar o nacionalnim sigurnosnim politikama, na kojem su sudjelovali članovi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik.

Svibanj 2013.

- 16. 5. 2013. obavljen je nenajavljeni posjet bojni veze Oružanih snaga BiH na lokaciji Pale, Brigada taktičke potpore, vojarna „Miloš Obilić“;

- 22. 5. 2013. vojni povjerenik obavio je radni posjet Generalnom inspektoratu Ministarstva obrane BiH i tom su prilikom razmijenjena iskustva u radu na predmetima, definirane određene poteškoće te iskazana spremnost za obavljanje nekih daljnjih zajedničkih projekata;

- 28. 5. 2013. vojni povjerenik sudjelovao je na seminaru o temi: "Perspektive mogućeg doprinosa Bosne i Hercegovine u operacijama potpore miru", održanom u Konjicu, u organizaciji Centra za sigurnosne studije, Ministarstva obrane BiH i Centra za obuku za operacije potpore miru (PSOTC).

Lipanj 2013.

- 4. 6. 2013. sastanak Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i vojnog povjerenika s generalskim zborom u BiH. Posebna pažnja posvećena je stanju osoblja, procesu obuke, logističkog osiguranja, procesu vojnog deminiranja, stanju lokacija, procesu uništavanja i stanja u skladištima streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava, sudjelovanju u mirovnim misijama, pomoći civilnom stanovništvu, kao i nizu drugih pitanja u Oružanim snagama BiH;
- 5. 6. 2013. održan je radni sastanak vojnog povjerenika s predstavnicima Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH i ombudsmenom za zaštitu potrošača BiH u Mostaru;
- 13. 6. 2013. sudjelovanje vojnog povjerenika na konferenciji u organizaciji Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH o temi: "Izazovi i postignuća u implementaciji Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH", hotel Bristol, Sarajevo;
- 27. 6. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan ceremoniji službenog obilježavanja početka projekta "EXPLODE" u Doboju, u organizaciji Ministarstva obrane BiH, UNDP-a u BiH i Misije OESS-a u BiH;
- 28. 6. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan ceremoniji obilježavanja Vidovdana - krsne slave 3. pješačke pukovnije (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH. Navedeni događaj održan je u Manastiru Svete Petke, u Bijeljini.

Srpanj 2013.

- 16. 7. 2013. vojni povjerenik upriličio je prijam i održao sastanak s predstavnicima Centra za civilni nadzor oružanih snaga (DCAF) iz Ženeve, Darkom Stančićem i Teodorom Fuior. Tom prilikom je vojni povjerenik upoznao predstavnike DCAF-a s aktivnostima Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na polju zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH. Također se zahvalio Ženevskom centru za nadzor Oružanih snaga BiH na dosadašnjem angažmanu u osiguranju stručnjaka koji je u proteklom razdoblju pružao stručnu pomoć radu Ureda, a predstavnici Centra izrazili su opredjeljenje za aktivno pružanje podrške radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika i u idućem razdoblju;
- 17. 7. 2013. obavljen je najavljeni posjet Operativnom zapovjedništvu Oružanih snaga BiH;
- 24. 7. 2013. obavljen je najavljeni posjet 5. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH.

Kolovoz 2013.

- 28. 8. 2013. predstavnik Ureda sudjelovao je na pripremnom ročištu na Sudu BiH, na zahtjev PVO-a, a u svojstvu promatrača. Radi se o sporu koji je pred Sudom BiH pokrenuo pripadnik Oružanih snaga BiH tužbom protiv diskriminacije i nemogućnosti unaprjeđenja.

Rujan 2013.

- 9. i 10. 9. 2013. vojni povjerenik, u suradnji sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH obavio je posjet 4. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH i bojni Bileća;

- 24. 9. 2013. predstavnik Ureda održao je predavanje u Centru za obuku i operacije (PSOTC) o temi: "Uloga parlamentarnog vojnog povjerenika u izgradnji integriteta Oružanih snaga BiH".

Listopad 2013.

- 3. 10. 2013. predstavnik Ureda bio je nazočan 1. konstituirajućem sastanku Koordinacijskog tima Vijeća ministara BiH za koordinaciju aktivnosti provođenja OESS/UN-ovih sigurnosnih/političkih obveza BiH (Koordinacijski tim), čiji je član Ured vojnog povjerenika. Na sastanku su usvojeni Poslovnik o radu Koordinacijskog tima i doneseni zaključci o budućim načinima rada u ovome području;

- 9. 10. 2013. posjet Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, u suradnji sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH;

- 10. 10. 2013. Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik održali sastanak s operativnim zapovjednikom za operaciju „Althea“ (EUFOR) i zamjenikom vrhovnog zapovjednika savezničkih snaga u Europi – generalom Richardom Shirreffom i zapovjednikom EUFOR-a u BiH – general-bojnikom Dieterom Heideckerom;

- 15. 10. 2013. održan je radni sastanak s direktorom *NetConsultinga*, tvrtke kojoj je cilj uvesti "etičku liniju" prema kojoj su sve javne institucije na svim razinama vlasti u BiH dužne uspostaviti otvorene kanale komunikacije, kako bi se njihovim klijentima ili javnim službenicima omogućilo da prijave korupciju. Vojni povjerenik i direktor *NetConsultinga* razgovarali su o perspektivi uvođenja ove mogućnosti u Ministarstvo obrane BiH, s obzirom na potrebu slanja jasne poruke da pojava korupcije u bilo kojem obliku i opsegu neće biti tolerirana u sustavu obrane.

Studeni 2013.

- 6. 11. 2013. vojni povjerenik sudjelovao je na obuci inspektora Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH, a na poziv generalnog inspektora brigadir Husejnovića;

- Od 10. do 13. 11. 2013. vojni povjerenik, zajedno s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, boravio je u službenom posjetu Republici Sloveniji i tom su prilikom organizirani radni susreti s predstavnicima Parlamenta Republike Slovenije, Odbora za obranu Parlamenta i Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Slovenije;

- 22. 11. 2013. vojni povjerenik primio je u posjet izaslanstvo Ministarstva obrane i Oružanih snaga Savezne Republike Njemačke, u kojem su bili potpukovnik Zentrum Innere i Guido Mates. Izaslanstvo je predvodio brigadir Miodrag Novokmet iz Ministarstva obrane BiH. Na sastanku je razgovarano o parlamentarnom nadzoru u sektoru obrane u BiH i SR Njemačkoj, a gosti su tom prilikom upoznali vojnog povjerenika s aktualnim stanjem po pitanju zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga u SR Njemačkoj;

- 28. 11. 2013. vojni povjerenik bio je nazočan obilježavanju Dana Oružanih snaga BiH u Rajlovcu, kao i svečanog akademiji održanoj u Domu Oružanih snaga BiH.

Prosinac 2013.

- 3. 12. 2013. predstavnik Ureda vojnog povjerenika bio je nazočan 6. preglednoj konferenciji o OESS/UN-ovim vojno-političkim obvezama BiH.
- 2. i 3. 12. 2013. vojni povjerenik, zajedno s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, sudjelovao je na 15. cetinjskom parlamentarnom forumu o temi: "Jačanje kontrolne uloge parlamenta nad sektorom obrane i sigurnosti". Organizator ovoga događaja bio je Odbor za sigurnost i obranu Skupštine Crne Gore, u suradnji sa Ženevskim centrom za civilni nadzor oružanih snaga (DCAF);
- 10. i 11. 12. 2013. vojni povjerenik sudjelovao je na preglednoj radionici o temi: „Realizacija zaključaka Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH u sektoru obrane i sigurnosti u razdoblju rujan 2011. - prosinac 2013.“ Navedeni događaj organiziralo je Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH;
- 12. 12. 2013. vojni povjerenik primio je u posjet predstavnike Misije OESS-a, koje je predvodio Birger Heldt, časnik za procjenu u Uredu unutarnje kontrole Misije OESS-a iz Beča.

Na sastanku je vojni povjerenik upoznao predstavnike Misije OESS-a s najznačajnijim izazovima koje je imao u svome dosadašnjem radu na polju zaštite ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. Također je razmatrana dosadašnja suradnja Ureda s Misijom OESS-a u BiH, kao i razgovor o planu aktivnosti ovih dviju institucija za iduću godinu;

- 17. 12. 2013. vojni povjerenik, zajedno s predsjedateljicom Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, sudjelovao je u radu 8. konferencije Generalnog inspektorata pri Ministarstvu obrane BiH.

Osim nabrojanih aktivnosti, vojni povjerenik je tijekom izvještajnog razdoblja bio nazočan brojnim prijamima, ceremonijama i svečanostima, kao i drugim pojedinačnim sastancima.

6. PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH ZA UKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA

Na temelju činjenica iznesenih u ovome Izvješću, a koje su rezultat sveobuhvatnih analiza u radu na predmetima, u nastavku donosimo preporuke vojnog povjerenika koje trebaju biti osnova Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH za otklanjanje nedostataka i problema koji su se izdvojili tijekom 2013. godine.

Pravno djelovanje vojnog povjerenika izražava se i kroz: **odluke** koje se pozivaju na ranije izdane preporuke, **zaključke**, **pravnu pomoć**, **stavove** i **konstatacije**. Također, akti koje vojni povjerenik donosi pod nazivom **obavijesti** o uočenim propustima i **obavijesti** o postupanju u predmetu oslanjaju se na već donesene preporuke.

Povodom određenih pojava i povreda zakona, vojni povjerenik izdaje i stavove u kojima se daje mogućnost počinitelju neke povrede zakonskog ili podzakonskog akta da u određenome roku ukloni tu povredu i njene posljedice.

Preporuke daje prema područjima koja su obrađena u Poglavlju 2.1.

6.1. Preporuke koje se odnose na nepravilnosti internog natječaja za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH

Kako je namjera vojnog povjerenika tijekom provođenja internog natječaja bila zajedničko pronalaženje najboljeg načina za rješavanje prijma i rasporeda dviju kategorija PVO-a (časnika i dočasnika), aktom od 5. 3. 2013. zatražio je od Ministarstva obrane BiH da oba povjerenstva (za odlučivanje o prijmu i rasporedu i dočasnika i časnika) ponovno preispitaju uvjete natječaja/oglasa koje ispunjavaju PVO-i.

Isto je zatraženo i aktom od 18. 3. 2013. Oba puta su navedena imena PVO-a čije je predmete potrebno podvrgnuti reviziji.

6.2. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o zapovjedno-stožernom tečaju (ZST)

1. Vojni povjerenik smatra neprihvatljivim da se odredbom članka 42. stavak (2) Pravilnika o promaknuću, broj: 10-34-3-105-11/13 od 13. 5. 2013. (u daljnjem tekstu: Pravilnik o promaknuću), kao uvjet za promaknuće bojnika u čin pukovnika postavlja završen zapovjedno-stožerni tečaj u zemlji ili inozemstvu.
2. Člankom 116. stavak (1) točka f) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12) propisuje se:

za promaknuće u čin OF-5 profesionalna vojna osoba s osobnim činom OF-4 mora provesti na formacijskom mjestu OF-5 najmanje godinu dana i imati završenu školu usavršavanja zapovjedno-stožerne razine ili znanstveno zvanje magistra.

3. Dakle, zakonskom je odredbom normirano da je, uz uvjet za promaknuće PVO-a u OF-5, osim vremena provedenog na tom formacijskom mjestu (godina dana) potrebno ispunjavati i alternativno postavljeni uvjet: završena škola zapovjedno-stožerne razine usavršavanja **ili** znanstveno zvanje magistra.

4. Kako je časnicima u činu pukovnika za promaknuće u čin brigadira izjednačeno postojanje uvjeta, to smatramo da se ista analogija može primjenjivati i na slučaj promaknuća bojnik – pukovnik.

5. Člankom 19. Pravilnika o promaknuću, kojim su propisane razine vojnog/civilnog usavršavanja časnika, u stavku (1) točki a) podtočki 2) zapovjedno-stožerna razina usavršavanja izjednačena je sa znanstvenim zvanjem magistra.

6. Ministarstvo obrane BiH **dužno je omogućiti časnicima Oružanih snaga BiH** u činu bojnika koji imaju znanstveno zvanje magistra i više da **budu rangirani** na rang-listama za promaknuće.

6.3. Stav parlamentarnog vojnog povjerenika BiH povodom postupka prijevremenog promaknuća

Ministarstvo obrane BiH, kao ovlaštena inicijator za podnošenje prijedloga za izmjenu ili dopunu Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, dužno je u što kraćem roku pokrenuti inicijativu za izmjene i dopune odredaba o prijevremenom promaknuću, a kako bi se buduće postupanje u svakom konkretnom slučaju odvijalo u zakonskim okvirima.

6.4. Povrede Zakona o službi u Oružanim snagama BiH vezane uz privremeno upućivanje i postavljanje na formacijsko mjesto nižeg čina

U slučaju M.N.-a podnositelj pritužbe je na formacijskom mjestu (FM) nižeg čina pet godina.

U ovome predmetu vojni povjerenik utvrdio je da se radi o prisutnoj pojavi povrede ljudskih prava u Oružanim snagama BiH.

Stoga je nadležnima uputio akt kojim je skrenuo pozornost na odredbu članka 134. stavak (3) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 73/10 i 42/12): *"U iznimnim slučajevima, profesionalna vojna osoba se, po potrebi službe i uz pisani pristanak, može postaviti na formacijsko mjesto nižeg čina do dvije godine."*

6.5. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH vezana uz naknadu troškova odvojenog života

- Vojnik S.T. je naredbom premješten po potrebi službe; ranije mjesto službe bilo je Bileća, a premješten je u Sarajevo, mjesto rada: Bileća.
- Podnositelj pritužbe ima prebivalište u Nevesinju, što je dokazao Obaviješću o mjestu prebivališta te podnošenjem Izjave o zajedničkom kućanstvu.

- Imenovani je mjestom službe u Sarajevu i mjestom rada u Bileći odvojen od svoje obitelji koja živi u Nevesinju.
- Shodno Odluci Vijeća ministara BiH (preciznije člankom 4. Odluke), da bi PVO imao pravo na naknadu za odvojeni život, mjesto njegova prebivališta mora biti udaljeno od mjesta službe više od 80 km.
- Iz naredbe proizlazi da je mjesto službe Sarajevo, dok iz Obavijesti o prebivalištu proizlazi da je mjesto prebivališta imenovanog Nevesinje.
- Nevesinje je od Sarajeva udaljeno više od 80 km.
- Zakonom o službi definiran je premještaj te normirano da se mora raditi o promjeni mjesta službe.
- U konkretnom slučaju, ukoliko se striktno promatra naredba, tada proizlazi da je mjesto službe doista promijenjeno; prije je to bilo Bileća, a sada je Sarajevo, dok je mjesto rada Bileća.
- Činjenica je da imenovani ima troškove odvojenosti od obitelji, prijmom u vojnu službu nije stekao pravo na odvojeni život, ali je premještajem po potrebi službe stekao ovo pravo.

U cilju zaštite temeljnih ljudskih prava, vojni povjerenik uputio je nadležnima pismeno u kojemu je pobrojao navedena zapažanja te skrenuo pozornost na potrebu ozbiljnog pristupanja odlučivanju i primjeni pravnih propisa na konkretnu pravnu situaciju.

6.6. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH vezana uz nošenje brade protivno odredbama Pravila službe u Oružanim snagama BiH

Vojnom povjereniku obratio se dočasnik M.J. pritužbom u kojoj ističe da iz medicinskih razloga nosi bradu te da mu to, prema novodonesenom podzakonskom aktu pod nazivom *Pravilo službe u Oružanim snagama BiH*, nije dozvoljeno.

- Vojni povjerenik smatra da medicinsku dokumentaciju narednika M.J. treba ocijeniti povjerenstvo ili vijeće koje će se oformiti na razini Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, uz eventualno podvrgavanje reviziji dokumentacije i davanju stručnog mišljenja ovlaštenog liječnika.
- Nadležni mogu odlučiti i da se po zapovjednoj liniji diskrecijska ocjena u svakom konkretnom slučaju prepusti zapovjedniku uz pismeno pojašnjenje razloga za odstupanje od Pravila službe u slučaju opravdanih razloga. Ukoliko bi se radilo o ovakvom rješenju, omogućiti transparentnost, npr. objavom na oglasnoj ploči razloga i posljedica odstupanja od Pravila službe.
- Navedeno rješenje ne bi trebalo biti trajnog karaktera, te dođe li do promijenjenih okolnosti (prestanak medicinskih razloga za nošenje brade), može se povući dozvola za odstupanje od odredaba Pravila službe.

6.7. Zapažanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH o novodonesenom Pravilniku o promaknuću PVO-a u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH

Budući da su u novodonesenom Pravilniku o promaknuću zadržana i rješenja iz ranijeg pravilnika, (preciznije **Poglavlje V. i članak 44.** Pravilnika iz kojih proizlazi da razina i plan edukacija nisu još usuglašeni, a riječ je o specijalističkom i funkcionalnom usavršavanju), vojni povjerenik naglašava:

- Potrebno je u što kraćem roku uspostaviti razinu i plan edukacija sadržanih u Poglavlju V. Pravilnika, te iznimke u Pravilniku svesti na minimum.
- Vojni povjerenik ima primjedbe i na članak 44., koji zapravo upućuje na činjenicu da Pravilnik neće biti potpuno primijenjen do 2014. godine.

7. ZAKLJUČAK

Na temelju predstavljenih činjenica u ovome Izvješću, kao što su: broj pritužbi, njihova osnovanost te riješenost u korist podnositelja, vojni povjerenik konstatira da je u izvještajnom razdoblju bilo pojava povrede ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH u Oružanim snagama i Ministarstvu obrane BiH.

S obzirom na navedeno, vojni povjerenik izražava zabrinutost te zahtijeva i očekuje više spremnosti nadležnih za otklanjanje uočenih nepravilnosti.

Istodobno naglašava kako se jedna pojedinačna preporuka odnosi na veći broj pritužbi iz jednoga područja, te služi kao pokazatelj za uređenje toga područja.

Vojni povjerenik povodom određenih pojava i povreda zakona izdaje i stavove, u kojima se daje mogućnost počinitelju neke povrede zakonskog ili podzakonskog akta da u određenom roku otkloni tu povredu i njene posljedice.

Za poboljšanje stanja ljudskih prava u Oružanim snagama BiH potrebno je donijeti nedostajuće podzakonske akte (pravilnike) te uskladiti postojeće sa zakonom, na što je vojni povjerenik ukazao u do sada izdanim preporukama i drugim aktima.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović